

Куземко Наталія Миколаївна,
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультет філології і журналістики,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник:
Кучма Наталія Зіновіївна,
*кандидат філологічних наук, доцент,
кафедра української та зарубіжної літератур
і методик їх навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

**УДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК «CLOSE READING»
НА УРОКАХ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ
(НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ М. КІДРУКА «НЕ ОЗИРАЙСЯ І МОВЧИ»)**

Сучасний стан читання серед молоді засвідчує різке падіння колись популярного важливого статусу «власника серйозної домашньої бібліотеки». На думку Неллі Бондаренко, «це зумовлено розвитком нових технологій і ширшою доступністю легших для сприймання візуальних жанрів, а також загальною зміною читацьких практик, поширенням фрагментованого, блогowo-фейсбучного кліпового мислення і сприймання світу; дефіцитом і розфокусуванням уваги, коли учень не може сконцентрувати її більш ніж на 40 секунд; інтелектуальною порожнечою від соцмереж, перетворенням незайманих книг на амбіційну прикрасу інтер'єру [1, 20].

Тому розроблення і схвалення Кабінетом Міністрів України Стратегії розвитку читання на період до 2032 року – «Читання як життєва стратегія» (Стратегія..., 2023) стало вагомим подієм. Поява цієї Стратегії «зумовлена необхідністю увідповіднення інтелектуальних параметрів особистості європейським нормам; визначальною роллю читання у становленні освіченої всебічної гармонійної компетентної особистості з розвиненим системним критичним мисленням, здатної протистояти ворожим ідеологемам і пропаганді в умовах російсько-української війни, за яких читання стає потужною зброєю; необхідністю кардинальних змін у протекції / промоції читання як усвідомлено вибраної дозвілєвої, освітньої практики і практики саморозвитку, формування

стійкого інтересу до книгочитання [1, 20]. Досягненню цієї мети може допомогти використання технології «close reading». Дослідники досі сперечаються щодо змісту цього поняття. Дехто твердить, що це прийом «повільного читання», інші вважають, що йдеться про «вдумливе читання». На нашу думку, ці твердження не суперечать, а доповнюють одне одного. Йдеться ж бо про специфічний метод літературознавчого аналізу, що передбачає уважне, вдумливе читання художнього твору.

Серед сучасних українських письменників надзвичайно популярним є Макс Кідрук, який не замовчує суспільні проблеми, перебуває в постійному пошуку нових матеріалів для своїх читачів. Цікавим є те, що він своїми романами відкриває світ наукових досліджень та зазначає, що будь-яке зло повинно бути покараним. Його твори перекладають різними мовами.

Серед найвідоміших «Не озирайся і мовчи» — це роман, який поєднує в собі містику, саспенс, трилер, техно, суспільну та психологічну складову. Головним персонажем роману є чотирнадцятирічний Марк Грозан, який на життєвому шляху стикається із тим, що родина його не може зрозуміти, а школа не сприймає, його інтереси та світогляд відрізняються від оточуючих. Багато школярів висміюють його, кепкують. Поступово вербальне приниження переходить у фізичне насильство.

Перш за все, Макс Кідрук пише про справжнє сьогодення, він зсередини зображає складні стосунки підлітків і ставлення дорослих до Марка та висвітлює такі проблеми, як безжальність та озлоблення людей, які його оточували, безпомічність і вразливість хлопця серед однолітків, недоречність системи соціального забезпечення, нетактовність правоохоронців, котрі байдуже відносяться до насильства в сім'ї, а ще «залишок радянщини», який нав'язує свої правила. Саме тому вважаємо, роман «Не озирайся і мовчи» можна запропонувати старшокласникам для позакласного читання.

Доречним, на нашу думку, буде використання прийому «Щоденник подвійних нотаток». Застосування цього методичного прийому спонукає учнів до дискусій, ставити собі запитання і шукати відповіді на них у тексті та

спиратися на власний досвід. Для створення такого щоденника необхідно поділити листок паперу на дві частини. Зліва записати епізод чи вислів з роману, який вразив найбільше, а справа записати власний коментар. Наприклад, на початку роману Марк Грозан приходить до тями після страшної трагедії – побачив загибель дівчини-однокласниці, яка скинулася з багатоповерхівки [4, с. 25]. Далі розгортання подій пояснює, що саме призвело до трагедії. Тому старшокласникам можна запропонувати подумати, чи можна було б запобігти трагедії і яким чином.

Розмірковування над можливістю переходу в інший вимір спонукає учнів шукати пояснення, чому підліткам так потрібний власний простір. Коли Соня та Марк посеред ночі зустрілися на першому поверсі багатоповерхівки, вона розказала хід дій, який супроводжуватиме їх, протягом всього роману. У інший вимір потрапити дуже просто, за словами Соні: «Це ліфт. І одночасно це... ну... ніби як портал. Ти маєш бути сам, це обов'язкова умова» [1, с. 89-90].

Соня зауважила важливу деталь, яку в жодному разі не треба оминати, щоб залишитися живим: «На п'ятому поверсі... перед тим, як ліфт зупиниться, ти мусиш стати спиною до дверей... Просто постій трохи, не рухайся кілька секунд, і тебе обов'язково покличуть. У жодному разі не здумай повертати голову до того, як почувеш людський голос». Важливою умовою, що б не було «просто запам'ятати одну річ: не озирайся і мовчи» [1, с. 91].

Хлопець часто роздумував, що наукові дослідження часто вимагають перевіряти інформацію завдяки різноманітним експериментам. Але в Марка не було жодного припущення та теорії, хоча б здогадки, звідки з'явився цей незвіданий світ. Висловлюючи власне ставлення до подій і міркувань Марка, старшокласники вчаться чітко формулювати питання, давати стислі, але вичерпні відповіді, критично мислити. Вчитель, керуючи створенням подвійних нотаток, ставить запитання і спонукає учнів шукати відповіді на сторінках роману.

Вважаємо, що саме «вдумливе читання» паперових книг є одним із прийомів, що сприяє всебічному розвитку учнів. «Якщо ми втратимо цю здатність, то пожертвуємо чимось важливим не тільки для нас самих, але і для

нашої культури. Глибоке читання сприяє емпатії, уяві, критичному мисленню та саморефлексії. Розвиток «критичних аналітичних повноважень і незалежного судження, – переконана Меріенн Вольф, нейробіолог із Каліфорнійського університету і велика поціновувачка літератури, – має важливе значення для життя в умовах демократії» [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Н. «Читання як життєва стратегія»: реалізація державної політики книгочитання-2032 у підручникотворенні. URL: <https://ipvid.org.ua/index.php/psp/article/view/670/696> (останнє звернення 05.12.2023).
2. Кідрук Макс Не озирайся і мовчи: роман, вид-во Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля». Харків, 2023. 512 с.
3. Про життєвий шлях Макса Кідрука [електронний ресурс], стаття, «Сайт КСД». URL: <https://bookclub.ua/read/kidruk/>. (Останнє звернення 11.11.23.)
4. Ілюшина І. Звичка до поверхневого читання, підхоплена у Мережі, веде до нездатності глибоких роздумів. URL: <https://nv.ua/ukr/tekst-2499656.html> (останнє звернення 05.12.2023)

Лісова Зореслава-Ольга Василівна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультет філології і журналістики,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник:

Скуратко Тетяна Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
кафедра української та зарубіжної літератур
і методик їх навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ОБРАЗ БОГОРОДИЦІ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ XVII СТОЛІТТЯ В АСПЕКТІ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

Українська література завжди зберігала і розвивала християнський підтекст. Ще з давньої епохи у нашому письменстві ключовим був образ Божої Матері, який використовувався активно і багатопланово, адже культ Богородиці